

Przedpłata
w Krakowie:
rocznie zhr. 16—
kwartalnie „ 4—
miesięcznie „ 1 35
Za odnoszenie et. 20
Na prowincji:
rocznie zhr. 20—
kwartalnie „ 5—
miesięcznie „ 1 70
Za granicę:
miesięcznie zhr. 2—

Numer zwykły 8 ct.
Niedzielný 10 ct.

GŁOS NARODU

Wychodzi codziennie, z wyjątkiem dni poświęconych o godzinie 8 rano.

Ogłoszenia

Za wiersz 6 ct. od
wyrazu w drobnych
ogłoszeniach 1 2 ct.
W „Nadestaniem“
wiersz zwykły 20 ct
Śluby, nekrologi,
wiersz 40 ct.
Do działu inseratowe-
go upelnomocnieni
St. Cyrankiewicz i Spółka.

Rękopisów redak-
cja nie zwraca.

Adres Redakcji:
Kraków, ulica św. Anny 1. 3.

REDAKTOR NACZELNY: JÓZEF ROGOSZ.

Adres Administracji:
Kraków, ul. Jagiellońska 1. 7.

Z bieżącej chwili.

Najważniejszym wypadkiem dnia, który zasługuje, byśmy o nim na naczelnem miejscu wspomnieli, jest doniesienie z Szanghaju, mające cechę komunikatu urzędowego, że rząd chiński, po rozmowie z przedstawicielami mocarstw europejskich, niespodziewanie odwołał swoich posłów, których wysłał był do Japonji celem traktowania o pokój. Ponieważ wiemy, że owi posłowie na dwa dni przedtem zostali telegraficznie umocowani do przyjęcia choćby najbardziej ciężkich i upokarzających warunków, przeto nagłe ich odwołanie daje dziś niezmiernie wiele do myślenia. Czyżby mocarstwa europejskie chciały teraz Chinom dopomóc? Czy może tylko znały, że wymagania Japonji są zbyt wygórowane i że państwo Niebieskie nie będzie ich mogło przyjąć? Co się właściwie stało, skąd ta nagła interwencja? W każdym razie położenie na dalekim Wschodzie stało się od razu nie tylko interesującym, ale i poważnym, więc też z niecierpliwością wyglądamy nowych depeesz, aby otrzymać klucz do rozwiązania tej niespodziewanej zagadki.

W Berlinie ważą się losy przedłożenia przeciwprzewrotowego. O ile z początku cały naród niemiecki dość obojętnie przyjął zapowiedź obustrzeń nstawy karnej, o tyle podczas rozpraw, toczących się w komisji parlamentarnej, zaczął on coraz jaśniej przeziierać, teraz zaś, po wystąpieniu uczonych niemieckich, o czem pisaliśmy onegdaj, całkiem już głośno wypowiada swoje oburzenie na reakcyjne zapędy rządu. Wobec tego komisja parlamentarna niechętnie zbiera się na posiedzenia, a zaś sam Reichstag już tak jest usposobiony, iż bardzo być może, że rząd projekt ustawy cofnie, aby nie narazić się na porażkę. Przed dwoma laty uczynił on to samo z ustawą szkolną Zedlitzka, co, jak wiadomo, nie spowodowało żadnego przesilenia.

Zdaje się, że pomiędzy przedstawicielami poważnych stronictw w parlamencie niemieckim nastąpiło porozumienie co do sprawy monetarnej. Dzienniki berlińskie bowiem zapowiadają, że niebawem do parlamentu wniesionym zostanie projekt, aby parlament wystosował do rządów związkowych wezwanie zwołania konferencji międzynarodowej, celem uregulowania na tej drodze kwestji waluty. Jako wnioskodawcy wystąpią: deputowani dr Friedburg (narodowoliberał), von Kardorff (stronictwo Rzeszy), dr Lieber (centrum), hr. Mirbach (konserwatysta).

Gdyby tylko obydwie stronictwa konserwatywne wspólnie z centrum głosowały za wnioskiem, miałyby on już prawie zapewnioną większość, mianowicie, gdy posłowie polscy, Alzacycy i anty-semici niewątpliwie także poprą wniosek. Sądzić należy, iż rząd obecny również będzie skłonniejszy do wzięcia inicjatywy w kwestji zwołania konferencji międzynarodowej, gdy dotychczas, zarówno za Bismarcka, jak i za Caprivego, rząd oporne, a przynajmniej zupełnie bierne w tym względzie zajmował stanowisko, patrząc przede wszystkim na to, co robi Anglja.

Niektórzy monometaliści utrzymują, że w nowszych czasach produkcja złota przybrała tak olbrzymie rozmiary, iż obecnie dla wszystkich wystarczy złota. Niech tego dowiodą, a może w takim razie istotnie będzie można wszędzie zaprowadzić walutę złotą. Ale konferencja międzynarodowa najwłaściwszem jest ku temu miejscem, bo najpierw tam można stwierdzić rzeczywistą potrzebę złota na cele monetarne i zapasy istniejące, jako i przypuszczalną produkcję. A nareszcie tylko na konferencji międzynarodowej można ostatecznie uregulować kwestję monetarną. Wszelka działalność państw pojedyn-

czych w tym względzie jest niebezpieczną i bezskuteczną. A jednakże coraz bardziej szerzy się przekonanie, że do obniżenia cen wszelkich produktów do poziomu, przy którym nie opłaca się produkcja, przyczyniła się w głównej części waluta złota.

Hamburger Correspondent podaje bliższe szczegóły o ostatnim odczycie cesarza, co do wspólnego działania wojsk lądowych i floty. Każdy słuchacz wyniósł to przekonanie, że odczyt był opracowany przez znawcę (?) fachowego, a pod względem retorycznym może się zaliczyć do nadzwyczajnych. Cesarz mówił także o wielkim wzroście eksportu niemieckiego i floty handlowej do 1894 r. Chociaż ta ostatnia zajmuje dziś drugie miejsce w Europie, za to niemieckie krzyżowce wojenne pozostawiają wiele do życzenia i stoją nawet niżej od duńskich. Dalej wspomniano o rosyjskich i francuskich krzyżowcach i porównał je z wojennymi okrętami niemieckimi. Materiał przecięciowo waży mniej ton od zagranicznego i w znacznej części jest zużyty. Okręty z 1868 r. już nie odpowiadają dzisiejszym wymaganiom. W ogóle cesarz wypowiedział ten odczyt w tym tylko celu, że chce wmówić w naród, iż powiększenie niemieckiej marynarki wojennej jest koniecznością.

Bonapartystowski deputowany, Julian Delafosse, umieścił w Figarze artykuł, pod tytułem: „Koniec parlamentaryzmu“. Píše on, że w dzisiejszej Izbie zasiada 300 adwokatów i prawników, a 80 doktorów, którzy z narodem nie mają żadnej styczności i zostali tylko dlatego wybrani, że umieli podbudzać próżność tłumów i pochlebiać jego występkom. Dzisiejsza Izba jest legalną reprezentacją, ale nigdy odbiciem istotnych życzeń kraju. Tyrady przeciwko zamachowi stanu 2 grudnia nikogo już nie zachwycają i pani Severine słusznie pyta, czemu zawsze wspominają zamach stanu, a nikt nie mówi o rzezi 1848 i 1871 r.?

Cavaignac wymordował 30.000 proletarjuszów, a Thiers, któremu sprawiono pogrzeb narodowy, kąpał się we krwi. Te fakty pokrywają teraz milczeniem, bo były dziełem republikanów. Z dzielnego i szlachetnego Canoberta zrobiono mordercę i złego żołnierza, bo na bulwarze Montmartre kazał odpowiadać na strzały. Co się dalej stanie? — pyta Delafosse i sam odpowiada, że p. Waldeck-Rousseau ze swoją „Unją republikańską“ nie ocali Francji przed socjalistami i katastrofami zewnętrznymi. Na czele rządu powinien stanąć człowiek, któryby potrafił ująć władzę w silne ręce i przewrócić cały dzisiejszy porządek. Musi on przedsięwziąć podobną pracę, jak Napoleon Bonaparte po 18 Brumaire'a. Jeżeli w Rzeczypospolitej znajdzie się taki mąż, to dobrze, a gdyby go nie było, to każdy ma prawo oglądać się, czy nie powstanie on z popiołów marszałka Saint-Arnauda. Artykuł Delafosse'a zmierza prosto do wskrzeszenia zamachu stanu 2 grudnia.

Waleczność Japończyków.

Wczoraj daliśmy krótki obraz walki torpedowców japońskich z flotą chińską w zatoce Wei-hai-wei. Ponieważ przybyły nowe szczegóły całkiem wiarogodne, gdyż je podaje w swoim raporcie sam admirał japoński Ito, przeto raz jeszcze wracamy do tej walki, która bądź co bądź jest jednym z najwspanialszych czynów w historii marynarki wojennej. Rzadko jakie państwo europejskie może się pochłubić taką przytomnością, odwagą i znajomością wojennego rzemiosła swoich marynarzy, jakiej dowody w ubiegłym tygodniu złożyli Japończycy, pocztytywani jeszcze do nieda-

wna za zupełnych barbarzyńców. Jest już pewnem, że port Wei-hai-wei, z wyspą Lin-kang-ton, opatrzoną silnymi portami od strony morza jest zamknięty. Między tą wyspą, a stałym lądem, znajdują się dwa przesmyki, zabezpieczone minami i innymi przyrządami, aby nieprzyjaciela nie dopuścić do wnętrza portu. Gdy w nocy z poniedziałku na wtorek, pierwsza dywizja torpedowców japońskich czuwała nad wejściem do portu od strony wschodniej, druga i trzecia dywizja torpedowców, po zachodzie księżyca, usunawszy przeszkody wewnątrz portu, zaczęły naprzód torpedami pancernik „Ting-yen“ i zniszczyły go zupełnie, a krzyżowiec „Ching-yen“ bardzo uszkodziły. To powodzenie opłacono jednak znacznymi stratami. Wielki pocisk chiński uderzył w maszynę torpedowca nr 2 i zabił całą załogę. Kilka japońskich torpedowców zostało mocno uszkodzonych od strzałów chińskich. Porucznik Sazuhi i dwaj majtkowie zupełnie zamarli, a jeden żołnierz silnie był ranny. Torpedowce: nr 8 i 14, uderzyły sterem o skały. Torpedowiec nr 6 otrzymał 47 pocisków, a nr 10 okrągłe 10. Inne statki poniosły również mniejsze lub większe uszkodzenia. W nocy z wtorku na środek, nastąpił nowy atak torpedowców pierwszej dywizji, gdy druga i trzecia czuwały nad zachodnim wejściem do portu, aby przeszkodzić ucieczce chińskich okrętów.

Napadu dokonano również po zajęciu księżyca. Kapitan fregaty Kotaka przesiał się na łódź nr 11, wjechał w środek floty chińskiej i rzucił 7 torpedów, skutkiem czego pancerniki: „Ehen-yuen“, „Wei-yuen“ i jedna kanonierka poszły na dno. Japończycy nie stracili w tym ataku ani jednej łodzi i ani jednego człowieka. — Pierwszej nocy Chińczycy stawili opór energiczny, następnej jednak stracili odwagę, a ich flota torpedowa uciekła z placu boju. Japończycy puścili się za nią w pogoń i zatopili jeszcze dwie łodzie. Zdaje się, że resztki floty chińskiej, znajdują się dotąd w porcie Wei-hai-wei, pod opieką dział fortów wyspy. Obecnie Japończycy ostrzeliwują forty i szalce, usypane na Ling-kang-tao i oczyszczają wjazd do portu z wszelkich przeszkod. Gdy to uskutecznią, cała ich flota wjedzie do zatoki i zaatakuje Chińczyków. Można się więc spodziewać nowej bitwy morskiej. Admirał Ito, w dniu 9 lutego zatelegrafował, że krzyżowiec „Ching-yuen“, rażony dwoma pociskami, poszedł na dno. Z owej więc niedawno wspaniałej floty chińskiej nie wiele już zostało.

Bank Galicyjski dla handlu i przemysłu w Krakowie.

W poniedziałek, 11 b. m. o godzinie 11-tej rano, w sali Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń, odbyło się posiedzenie subskrybentów mających na celu powiększenie dotychczasowego kapitału akcyjnego Banku. Posiedzenie zagałł adwokat krajowy, dr Władysław Lisowski; oświadczył, że hr. Andrzej Potocki, wskutek choroby, nie może brać udziału w naradach i wezwał zgromadzonych do wyboru przewodniczącego. Zgromadzeni wybrali jednomyślnie przewodniczącym hr. Władysława Baworowskiego, który zaprosił na asesora hr. Andrzeja Zamoyskiego, a na sekretarza p. Juliana Tołłockę, poczem poseł Stanisław Szczepanowski, w obszernym przemówieniu zdał sprawę z przebiegu dotychczasowej akcji, podjętej celem znalezienia przedewszystkiem w kraju samym dostatecznych kapitałów, dla zreorganizowania obecnego Banku Galicyjskiego. Mowca kładzie nacisk na to, że dalsze przystępowanie kapitalistów krajowych w jak największej mierze, jest dla kapitałów zagranicznych pewnego rodzaju gwarancją i zachętą. Dotychczasowa subskrypcja nie mogła wydać jeszcze w kraju odpowiednich rezultatów — gdyż

dopiero od trzech tygodni i to ograniczonemu kołu myśl sama jest znana. Wobec tego uważa subskrybowanie już dotąd sumy przeszło 400.000 zlr., za świetny rezultat dotychczasowych usiłowań i za objaw rokujący najlepsze nadzieje na przyszłość. Zadanie tak silnej instytucji, jak zamierzony obecnie Bank Galicyjski, obdarzony statutem o niezwyczajnie szerokich i ważnych przywilejach, jest w naszych dzisiejszych krajowych warunkach przemysłu i handlu nader poważny, a działalność takiej instytucji nader potrzebna, gdyż dotąd zupełnie nie posiadamy instytucji, któraby zaspokoić mogła coraz silniej budzący się nowy prąd ekonomiczny w kraju. Poseł Szczepanowski szczegółowo przechodzi liczne zadania nowego Banku i wylicza korzyści, jakie dla kraju przyniesie musi. Na wniosek posła Szczepanowskiego, zgromadzeni uchwalają jednymyślnie życzenie, by dzisiejsi akcjonariusze Banku Galicyjskiego, postanowili na najbliższem swem posiedzeniu powiększenie dotychczasowego kapitału akcyjnego nad dwa miliony, a mianowicie ewentualnie do 10,000.000 zlr. Dalej stawia poseł Szczepanowski wniosek, by zgromadzeni w pełnem zaufaniu do hr. Andrzeja Potockiego, że tenże wszelkie pertraktacje o percepcję kapitałów zagranicznych, przeprowadzi na gruncie jak najszerszego uwzględnienia interesów kraju, uchwalili dla niego odnośnie pełnomocnictwo do działania.

Hr. Baworowski, otwierając dyskusję nad sprawozdaniem posła Szczepanowskiego zaznacza, że jeżeli cała akcja obecna i przyszła nie udowodni możliwości rozwinięcia Banku na wielką skalę, to wnioski subskrybentów będą zwrócone.

Mecenas Rettinger zwraca uwagę, żeby nie zrażać się tem, iż dotychczasowa subskrypcja w kraju jest niewielką — i sądzi, że trzeba dalej energicznie akcję w samym kraju prowadzić, nie zakreślając sobie z góry terminu, a w żadnym razie nie stawiając terminu krótkiego, w którymby akcja za nieudaną miała być uważaną.

Prof. Straszewski w dłuższym przemówieniu wskazuje na nieobliczone krajowe bogactwo, jakie jest zawarte w statutach Banku galicyjskiego, gdyż tak obszerne nie są już dzisiaj możliwe do uzyskania. Ze wszystkich względów uważa chwilę obecną nie tylko za odpowiednią, ale za konieczną — gdy przedewszystkiem, dzięki krajowej subskrypcji, powstać mogła jak najrychlej tak niezmiernie potrzebna Instytucja. Byłoby wstydem dla nas, gdybyśmy tak korzystny dla pracy i kapitałów obiekt, jak grunt statutów, na którym opiera się Bank galicyjski, doraźnie mieli oddać w ręce obce. Wystawilibyśmy sobie tem świadectwo, że nie umiemy nie zbudować nawet na tych korzystnych danych, które już w ręku posiadamy.

Prof. Straszewski wskazuje na całą pełnię zadań krajowych i interesów, które oczekują inicjatywy. Koniecznym jest stworzenie poważnej podstawy własnymi kapitałami, a kapitał zagraniczny z łatwością do nas przystąpi, bo zna doskonale wielkie korzyści, jakie na gruncie statutów bankowych właśnie w naszym kraju znaleźć można. Prof. Straszewski wzywa przeto, żeby wyznaczony się mający termin nie był w żadnym razie krótki — akcja udać się musi, gdyż jest jasna, potrzebna i korzystna — ale wymaga w kraju, jak nasz, trochę więcej czasu niż gdzieindziej, gdyż nie jesteśmy jeszcze przyzwyczajeni do doraźnego decydowania się, choć korzyści są widoczne.

Mecenas Rettinger stawia wniosek, by akcja w żadnym razie nie została uznana za nieudaną przed zwolnieniem subskrybentów jeszcze raz, gdyż nie wolno nużyć się i niecierpliwić w tak poważnej sprawie, obchodzącej ogół kraju.

Poseł Szczepanowski godzi się najzupełniej ze zdaniem poprzednich mówców i wylicza szereg gotowych interesów w kraju, które nie mogą nabrać ciała dla braku odpowiedniej instytucji, któraby dać mogła impuls i dyrektywę. Jest zdania i wyraża życzenie, żeby nowe zgromadzenie w ciągu sześciu miesięcy zwołaniem zostało dla porozumienia się i ewentualnej dalszej akcji.

Hr. Baworowski oświadcza, że energiczna akcja musi być prowadzona niejako aż do skutku, silna instytucja jest dla kraju nieodzownie potrzebną na gruncie statutów obecnego Banku. Kwotę, z którą przystąpił, uważa tylko za tymczasową, w przyszłej subskrypcji zastrzeżając sobie udział bardzo poważny.

Pan Stanisław Cieński oświadcza, że akcja obecna w kraju była dotąd prawie nieznaną — stąd niewystarczający rezultat subskrypcji. Dla tego jest zdania, że obecnie tak Bank Galicyjski

jak i inicjatorowie dzisiejszego zgromadzenia do szerszej publikacji przystąpić są obowiązani.

Profesor Straszewski podziela najzupełniej zdanie poprzednika i udowadnia, że rezultatu dzisiejszej subskrypcji w żadnym razie uważać nie można za obraz usposobienia kraju.

Pan Czesław Kieszkowski wita z zadowoleniem oświadczenie hr. Baworowskiego, pragnąłby, żeby i inni nasi panowie równie rozumnie się zapatrywali — jest za energicznym i poważnym traktowaniem całej akcji. Dwóch ludzi razem idących więcej zdziałać potrafi — dlatego stawia wniosek, aby prócz hr. Potockiego stał odtąd na czele i hr. Baworowski.

P. Rettinger popiera ten wniosek, tembardziej, że hr. Potocki nie zechce wziąć wyłącznie na swe barki tak wielkiego zadania. Jest zdania, że cierpliwie, ze spokojem i godnością w przeświadczeniu, iż się tem krajowym kapitałom usługę oddaje, przystąpić należy jak najrychlej do szerokiej publikacji.

Hr. Baworowski znajduje, że nie potrzeba go specjalnie nominować na drugiego pełnomocnika, gdyż poglądy jego i hr. Andrzeja Potockiego są identyczne, najchętniej we wszystkim będzie pomagał i współdziałał, ale właściwa akcja musi być skupiona w jednym ręku, by nie tracić na sile i szybkości.

Poseł Szczepanowski zreasumował poglądy, wyrażone na zgromadzeniu, wyraził zadowolenie, że panuje taka jednorodna zgoda w ocenieniu stanowczej potrzeby i znakomitej krajowej korzyści, zawartych w obecnej akcji, poczem zgromadzeni jednymyślnie uchwalili przedstawione wnioski:

I. Upoważnia się hrabiego Andrzeja Potockiego do przeprowadzenia odpowiednich rokowań z instytucją finansową, lub grupą tychże w kraju naszym albo za granicą, celem pozyskania kapitałów, potrzebnych do należytego prowadzenia agend, określonych statutem Banku galicyjskiego dla handlu i przemysłu. Kapitały do pozyskania, wzmocnić mają tak istniejący kapitał akcyjny Banku, jak i ponownie dokonać się mającą nową na te cele subskrypcję.

II. Uprasza się hrabiego Baworowskiego, by w porozumieniu z hr. Potockim zechciał zwołać następne zgromadzenie subskrybentów przed upływem sześciu miesięcy od dnia dzisiejszego.

Na tem zgromadzeniu, podanem będzie dokładne sprawozdanie, co do podstaw przyszłości i jej związku z przeszłością i pozostać mającemi interesami Banku.

Na tem posiedzenie zostało zakończone o godz. wpół do 2 po południu.

Podając powyższy protokół do publicznej wiadomości i upraszając, że względu na niezmierną doniosłość sprawy dla kraju, wszystkie dzienniki o powtórzenie niniejszego komunikatu, oznajmiamy: że Towarzystwo wzajemnego kredytu w Krakowie, przyjmuje nadal upłaty na nowy kapitał akcyjny Banku galicyjskiego dla handlu i przemysłu w Krakowie i wzywamy wszystkich, którzy udział w tej subskrypcji wziąć zamierzają, aby wkładki (10 proc. subskrybowanej sumy w gotówce lub walorach) jak najrychlej do Towarzystwa wzajemnego kredytu w Krakowie wnieść, a zaś odpowiednią deklarację na ręce hr. Andrzeja Potockiego nadesłać zechcieli.

Blankiety potrzebnych deklaracji, posyłają na każde żądanie: Towarzystwo wzajemnego kredytu i Bank galicyjski dla handlu i przemysłu w Krakowie.

Kraków dnia 12 lutego 1895 r.

Władysław hr. Baworowski. Andrzej hr. Potocki.

Z KRAJU.

Lwów d. 12 lutego.

(List oryginalny Głosu Narodu).

(C.) Stereotypowy lament posła Kramarczyka na „niemoralny wpływ teatru“, o ile zawsze był bardzo mało uzasadnionym, o tyle tym razem okazał się zupełnym anachronizmem. Teatr polski — we Lwowie przynajmniej — ma tak mało stycznych punktów z tendencją demoralizowania publiczności, że nawet purytanin taki, jak poseł Kramarczyk, gdyby zadał sobie nieco trudu, aby poznać bieżący repertuar, musiałby dać mu swoje całkowite „absolutum“. Od kilku miesięcy wskrzeszono umyślnie dla niedzielnej publiczności cały szereg starych, trochę nawet spleśniałych, za to poczytych widowisk, w których na dnie siedzi zawsze przyuczony morał, w sam raz dla tych, których od razu i uczyć i bawić trzeba. Zagadnień patologicznych, ani wielkich kwestyj nie potrzebuje roz-

wiązywać niedzielny spektator lwowskiego teatru, a jeżeli kiedy niekiedy padnie ze sceny gorące hasło starej demokracji przez usta nieśmiertelnego Szyllera w „Zbójcach“ lub „Intrydze i miłości“, to i cały grzech, jaki wobec Katońów naszych bierze na swe barki dyrekcja.

W bieżącym repertoarzu nie ma może zbyt szybkiego podążania za współczesną produkcją dramatyczną, ale za to jest większa niż dotychczas, staranność w obsadzie ról i w wystawie, czemu też zapewne zawdzięcza kasa teatralna to, że wieczór za wieczorem teatr jest przepełniony od kilku tygodni. Przyczyniło się do tej zmiany w znacznej części i zarzucenie rozpanoszonego do niedawna jeszcze zwyczaju robienia aktorkom prezentu ze spektaklów, dzięki czemu mieliśmy na scenie nie te sztuki, których wystawienia domagało się dobro instytucji, ale te, które dawały pole popisowi chwilowo u steru będącej artystce... Staranne traktowanie dekoracyjnej strony sztuki na razie jest jeszcze, co prawda, wypadkiem sporadycznym i odnosi się tylko do znakomicie i z przepychem wystawionej „Madame Sans Gène“, ale może to będzie wydatek przetomowy.

Z nowych sztuk dano tylko jedną rzecz oryginalną, a mianowicie jednoaktówkę Przybyłskiego. „Jeden dzień w redakcji“. Nie wiem, jak się ta komedyjka podobała „szerszej publiczności“, ale dla dziennikarza, jako reminiscencja codziennych kłopotów jego przy redakcyjnym stoliku, stanowi ona bardzo miłą, chociaż tu i ówdzie o karykaturę potrącającą obrazek. Po kilku innych takich drobiazgach, jak „Dzień w redakcji“ i po operetkowo-melo-dramatycznej „Madame Sans Gène“ pojawiła się na afiszu teatralnym głośniejsza sztuka Sudermannowska „Walka motyli“ w nienajlepszym polskim tłumaczeniu p. Sachorowskiego. Ponieważ niepodobna mi dla braku miejsca napisać o sztuce tej tak obszernie, jak na to ze względu na świetną technikę, pierwszorzędną rysunek charakterów i nieuspoloną ideę zasługuje, sprawię się krótko, gdy powiem, że znakomity autor niemiecki w ostatnim swoim utworze dotknął palącą kwestję socjalnej przez wprowadzenie ubogiej, choć pozorami zamożności błyszczącej rodziny, która, złożona z matki i trzech córek, boryka się z losem, lawirując pomiędzy odwieczną alternatywą: dostatkiem a moralnością. Przepysznie, przeprowadzoną jest ta walka tych biednych motyli niewieści. Po raz pierwszy wprowadza Sudermann do swojego utworu kwestję wyzysku pracy przez kapitał. W kompozycji sztuka przypomina trochę dawne dramaty tego autora i można powiedzieć, że Sudermann, chociaż jeszcze bardzo nieznacznie, popada w manierę i odpisuje samego siebie. Nawet postać naiwnej Rózi, podlotka, który porusza się na tle zepsutego otoczenia i w ogniu cudzych namiętności, opala sobie trochę skrzydełka, była już w „Końcu Sodomy“.

W Berlinie „Walka motyli“ doznała ogromnej porażki, głównie wskutek tego, że znakomity autor skopjował w niej zbyt wiernie dzisiejsze społeczeństwo pruskie, a prawda, jak wiadomo, w oczy kole... U nas Sudermann miał zawsze wielkie powodzenie, to też i ostatnia jego sztuka obudziła powszechne zainteresowanie.

Nakoniec kilka słów o Operze. Sezon trwa już wprawdzie kilka tygodni, ale, jak dotąd zachwyca się *da capo* tem samem, czem zachwycał się temu rok, dwa, dziesięć i dwadzieścia lat wstecz... Tylko „Cavalleria“ i „Pajace“ uchodzą wciąż jeszcze poniekąd za „nowość“, „Mary“ zaś wystawionej w zeszłym sezonie po raz pierwszy, nie próbowano nawet wznowić, bo zresztą nie ma bohaterskiego tenora... Dopiero 19-go „Manon“ Pucciniego przerwie to rozpaczliwe karmienie niestrawnymi utworami spleśniałego już repertoaru operowego. Co do sił, to na serjo można mówić o p. Myszdze i Jeronimie, niezłe zapowiada się też pod względem wokalnym baryton, p. Szymański. Natomiast chronicznymi brakami odznacza się personal żeński. Chwilowo występowała bardzo sympatyczna sopranistka, panna Biondelli, po niej zapewne przyjdzie dalszy transport sił cudzoziemskich, gdy ze szkodą dla sztuki polskiej i z prawdziwym żalem całego muzycznego Lwowa, od dwóch sezonów pauzuje tak znakomita artystka, jak pani Marja Pawlików-Nowakowska, która może być chlubą każdej sceny stołecznej. Dlaczego subwencjonowana Opera nasza, która przynajmniej w składzie artystycznym powinna być polska, bo nie jest nią pod względem repertuarowym, nie postara się o pozyskanie tak wybitnej siły, napróżno staramy się odgadnąć...

ZE ŚWIATA.

Wiedeń d. 13 lutego.

(List oryginalny Głosu Narodu).

Cesarz Franciszek Józef znajduje się już na przylądku św. Marcina i jak depesze, które dziś tu przysły, donoszą, przywiozł ze sobą wiosnę. Słońce błyszczy jasno, pola i łąki zaczynają się pokrywać zielonością, nawet uspokoiło się morze wzburzone. Przy wjeździe na stację, cesarz stał w oknie wagonu a zobaczywszy na peronie cesarżową Elżbietę, czule ją pozdrawił. Gdy pociąg stanął, szybkim krokiem podszedł ku swojej małżonce i zapytał: Jakże się czujesz? — To były pierwsze jego słowa. Następnie zapytał o szczegóły jej podróży z Algieru na Riwierę. Po rozmowie z cesarżową, zwrócił się do hrabiny Trani i serdecznie ją powitał. Po zamianowaniu kilku słów z oczekującym go prefektem departamentu Hensy, dostojni goście wsiadli do otwartych powozów i udali się do hotelu. Po drodze publiczność witała nadzwyczaj sympatycznie obydwójce cesarstwo. Właściciel hotelu Ulrich, jest poddany austriackim; cesarz zapytał go o stan pogody, powodzenie i czy ma dużo gości? W środę ma się odbyć wycieczka do Beaulieu.

Do hotelu Bellevue położonego w 9 dzielnicy Wiednia, przybył wczoraj kapitan bataljonu kolejowego, Adolf Boller. Chociaż to była późna noc, chciał koniecznie widzieć się z profesorem Krafft-Ebingiem. Po całym zachowaniu się jego, widocznym było, że popadł w nagły obłąd. Przywołano natychmiast komisarza policji i ten odwiózł go do szpitala. Przy nieszcześnie znalezione 700 guldenów gotówki, złoty zegarek i kilka pierścionków brylantowych.

W sobotę na scenie teatru „An der Wien“, przedstawia po raz pierwszy wodewil w 3 aktach Wiktora Leona i Waldburga, z muzyką Döllingera, zatytułowany „Szansonetka“. Biorą w nim udział artyści: Girardi, Josephi, Streitmann, artystki: Pohlner, Biedermann itd. Utwór posiada wiele humoru i dowcipu, a muzyka odznacza się melodyjnością i lekkością. W tym sezonie dyrekcja tego teatru robi świetne interesy, czem się nie wszystkie teatry wiedeńskie mogą poszczycić.

Towarzystwo antropologiczne obchodziło 25-letni jubileusz swojej działalności. W obchodzie wzięli udział: książę Wilhelm Wirtembergski, książęta: Ernest i Gustaw Windischgrätz, były minister Gautsch, tajni radcy: Virchow i Waldeyer, przybyli z Berlina, tajny radca Grempler z Wrocławia, radca sanitarny Bartels, wszyscy profesowie Uniwersytetu wiedeńskiego i wiele innych wybitnych znakomitości, należących do świata uczonego. Obchód rozpoczął się odczytem barona Werburga o powstaniu Towarzystwa i jego pracach na polu antropologicznym i etnograficznym. Potem zabierali głos liczni mówcy. W końcu odczytano cały szereg telegramów, nadesłanych z kraju i zagranicą. Jutro odbędzie się wspólna uczta.

Profesor Virchow przybył jeszcze wczoraj i stanął w Grand-hotelu. Dziś przed południem poszedł na przechadzkę, wraz z tajnym radcą Rauke. Na ulicy pośliznął się tak nieszcześnie, że upadł na ziemię i silnie sobie rękę skaleczył. Wypadek jednak nie będzie miał poważniejszych następstw i prof. Virchow przyrzekł wziąć już jutro udział w bankiecie.

Swój.

Paryż d. 11 lutego.

(List oryginalny Głosu Narodu).

W tej chwili przez ulice Paryża przeciągają oddziały młodych ludzi, wziętych do wojska. Kapelusze ubrane we wstęgi trójbarwowe, wesołe śpiewy, nawet krzyki i hałasy, tolerowane przez policję aż nadto objaśniają, że to przyszli żołnierze, którym przyjdzie może w udziale walczyć za ojczyznę i odzyskać Alzację i Lotaryngję. Co prawda o tej ostatniej ewentualności bardzo wątpliwe, ale każdy Francuz nosi się z tą myślą i z upragnieniem czeka sygnału do boju z odwiecznym wrogiem. Były jednakże dwa wypadki, iż ludzi zdrowych, rozwiniętych fizycznie, rząd nie chciał przyjąć do szeregów. Jednym z nich był książę Orleański, drugim syn Napoleona III. Za tego ostatniego wyciągnął los były minister Rouher. Ówczesny prezydent, marszałek Mac-Mahon, nie wiedział co z tym fanatem zrobić. Zebrano wielką radę, zawezwano do niej prawników i wreszcie uchwalono zwołać od służby księcia Ludwika Napoleona, jako syna biednej wdowy, Eugenjji Bonaparte, z domu hrabianki Montijo de Théba. W dwa lata później zginął on

marnie na wybrzeżu Afryki i w spisie ludności pierwszego okręgu miasta Paryża odnotowano: zmarł w krainie Zulusów. Tak się skończyła tragedia, jedna z największych w dziejach tego świata, której główny bohater, Napoleon I, był panem półświata i wszystkim mocarstwu prawa dyktował. Z potomków żaden go nie dorósł, a dzisiejsi pretendenci do tronu, synowie księcia Napoleona: Ludwik i Wiktor, niewiele posiadają sympatii w kraju i nawet nie mogą marzyć o przybraniu się w purpurę cesarską.

Jenerał Billot zrzekł się roli superarbitra w targu między porucznikiem Canrobertem a deputowanym Hubbardem. Sekundanci zgodzili się na pojedynkę, który się odbędzie po wyzdrowieniu wyzwanego Hubbarda.

Proces szantażystów klubowych miał się już rozpocząć w tych dniach. Został jednak odłożony, gdyż odkryto nowe wymuszania na prowincji, a szczególnie w kasynie w Aix les-Bains. Nawet tam banda Portalisa sięgnęła po pieniądze i dyrektor klubu opłacał jej się przez dłuższy przeciąg czasu.

W Paryżu mieszka kilkudziesięciu żydów, posiadających olbrzymie fortuny. Są oni jednak nieczuli na cierpienia i nędzę bliźniego i na cele dobroczynne nigdy nie dają. Baron Hirsch wspiera tylko żydów, Efrussi jest twardy jak kamień, Openheimów skąpstwo weszło w przysłowie, a tylko jeden Rothschild rzuci czasem jakiś datek. Obecnie czytamy w dziennikach, że raczył ofiarować 20.000 franków na opał dla biedaków bez różnicy religii. Na miliardowy majątek trochę za mało, ale w każdym razie jest to jedyny żyd we Francji, który poczuwa się do pewnej solidarności z krajem.

Wczoraj wieczorem prezydent Faure wracał z koncertu piechotą wraz z ministrem Hannotaux. Poznano go na Bulwarach, w bliskości ulicy Drouot i wyprawiono mu owacje. Kilkutysięczny tłum zaczął krzyzczeć: „Niech żyje Faure!“ i wyrzucać kapelusze do góry. Gdy manifestacja nie ustawała, popularny prezydent, chcąc się od niej uchronić, musiał wsiąść do doróżki i jak zwykły śmiertelnik odjechał do pałacu Elizejskiego.

Jakkolwiek Got nie należy już do składu artystów Komedyi francuskiej i pożegnał się z kolegami i publicznością, jednakże na jego dochód odbędzie się jeszcze przedstawienie w pierwszym teatrze francuskim. Program ma być urozmaicony, a dochód z tego benefitu obliczają z góry na 80.000 do 100.000 franków. Przedstawienie, jeżeli nie zajdą jakie przeszkody, nastąpi w dniu 23 lutego r. b.

W teatrze Châtelet wznowiono „Don Kiszota“ Sardou. Świetna wystawa i wyborna gra artystów nie uratowały sztuki. Krytyka otwarcie powiada, że nie było celu w wystawieniu tej feerji. Przed laty kilkunastu inaczej się o niej wyrażała i autorowi oddawała wielkie pochwały. Widocznie zmienił się gust publiczności i sama fantazja już teraz nie wystarcza.

K. W.

Książka St. Koźmiana o r. 1863.

15

(Ciąg dalszy).

IV.

Metternich bawił w Wiedniu. P. Koźmian podaje, co „o misji jego pisano nam z Wiednia d. 16 marca“. Niech jednak czytelnicy nie sądzą, że to „nam“ oznacza p. Koźmiana, albo grono krakowskie, czy jakie inne. To nam odnosi się do wszystkich prenumeratorów, a raczej czytelników *Czasu*, bo p. Koźmian przepisał z tego dziennika dosłownie całą korespondencję wiedeńską, umieszczoną w numerze 62, dodał do niej wyjątek z korespondencji, umieszczonej w numerze 65 i w tak łatwy sposób usuwa zapewne swoich czytelników, że on, czy grono krakowskie utrzymywało specjalną korespondencję ze sferami poważnymi w Wiedniu i odbierało od nich specjalne instrukcje. Daje to nam jedną więcej próbkę wartości pracy p. Koźmiana. Wiadomo dobrze, że w r. 1863 nie mieliśmy ani własnych ministrów-rodaków, ani wpływów w Wiedniu, że korespondent zatem wiedeński do *Czasu* mógł być tylko echem krążących pogłosek. Dziś, choć się czasy zmieniły pod tym względem na lepsze, żaden przecież szanujący się przyszły historyk, czy publicysta, nie będzie opierał swej wiedzy na korespondencjach, pisanych do *Czasu*.

„Dowiedzieliśmy się niebawem, pisze dalej p. Koźmian, iż ks. Metternich, który do końca miesiąca miał w Wiedniu pozostać, już d. 23-go powrócił do Paryża. O skutku jego misji nie nam nie donoszono“. Poezję tę przetłumaczmy na pro-

zę: Nie Metternich miał pozostać do końca miesiąca, lecz korespondent wiedeński *Czasu* przypuszczał, że Metternich tak długo zabawi w Wiedniu. Donosił naturalnie o tem na wiatr, bo ani Metternich mu się nie spowiadał, ani cesarz Franciszek Józef nie mówił korespondentowi, jak długo zamierza zatrzymać Metternicha. Korespondent sam stworzył sobie tę nieszkodliwą bajeczkę, nie zastanowiwszy się, iż tak długi pobyt Metternicha nie mógł mieć najmniejszego celu. Metternich przyjechał 14 czy 15 marca, a przecie dość mu było kilku dni do omówienia z cesarzem i ministrami sprawy polskiej. Wystarczyłoby na to nawet dni parę i prędzej dźwiżyć się można, że tak długo, niż że tak krótko bawił w Wiedniu. Później telegram z Paryża do *Czasu* doniósł, że Metternich powrócił już 23 marca do Paryża, — a więc p. Koźmian pisze: „Dowiedzieliśmy się niebawem“. I rzeczywiście dowiedział się, bo czytać umiał, a jednocześnie z nim dowiedzieli się wszyscy, co czytali *Czas*, lub inne gazety. A że „o skutku jego misji nie nam nie donoszono“, przyczyna w tem, że o tym skutku nie donosił nie korespondent *Czasu*, choć donosili mniej lub więcej prawdziwie korespondenci innych dzienników, których p. Koźmian, pisząc swoje dzieło, nie przeglądał, nie przypuszczając poza *Czasem* istnienia innego źródła wiadomości historycznych o r. 1863.

Po ustępiech o misji Mitternicha, z których nie się nie dowiadujemy, bo nie o tem do *Czasu* nie donoszono, powraca p. Koźmian do pobytu Pawła Popiela w Paryżu. Miał on słyszeć to samo, co Wodzicki. a chociaż, „jak każdy rozumny człowiek ubolewał i potępiał powstanie“, zachęcał do jego poparcia, chciał nawet, aby cała szlachta polska podpisała manifest przystąpienia do walki z Rosją. „Był jeden sposób — pisał później Paweł Popiel“ — aby ratując honor narodowy, cała szlachta, ryzykując życie i majątki, ruszyła solidarnie do powstania; może byłaby pociągnęła część ludu; w każdym zaś razie takie heroiczne, jawne wystąpienie byłoby zmusiło nie tylko do uszanowania, ale może do pomocy!...“

P. Koźmian zarzuca więc niby Popielowi niekonsekwencję, bo kto potępiał powstanie, nie powinien był żądać, aby szlachta do niego ruszyła. Popiel, według p. Koźmiana, miał być „silny w przekonaniach, ale chwiejny w zdaniu“. Tymczasem Popiel był zupełnie konsekwentny, mówił co mu ucziwość i głębokie przekonanie nakazywało. Z Popiela tromtadryczne krzyki zrobiły jakieś straszdyło, a był to przecież jeden z najszlachetniejszych i najrozumnějších przedstawicieli konserwatyzmu. Miał wady, bo to rzecz ludzka; patrząc przez lat kilkadziesiąt na opłakane skutki różnych niewczesnych porywów, bał się pod koniec swego życia wszelkiego ruchu, każdego gorętszego słowa, wietrzył wciąż tajne spiski, konspiracje. Przesadzał w tej obawie, ale tłumaczyły go bolesne zawody. Poza tem jednak był to człowiek silnej wiary, Polak z krwi i kości, mający szersze poglądy od wszystkich prawie swoich epigonów, stojący twardo przy zasadach, a pozwalający mieć wszystkim własne zdanie *in dubiis*, czem się właśnie stanowczo różnił od całej falangi pseudo-konserwatystów, ustępujących z lekkim sercem w sprawach zasadniczych, a walczących z namiętnością o drobniaczki, lub o dobro jednostek. Paweł Popiel nie był przytem nigdy karierowiczem...

Kazimierz Bartoszewicz.

(Ciąg dalszy nastąpi).

) Kilka słów z powodu odezwy ks. Adama Sapiehy. (Przyp. autora).

Część urzędowa.

Przeniesienia. Sąd krajowy wyższy w Krakowie, przeniósł kancelistę do prowadzenia ksiąg gruntowych przy sądzie powiatowym w Mszanie doinej, Jakóba Wasyliżyna na własną jego prośbę w charakterze kancelisty manipulacyjnego do Bochni, kancelistę sądu powiatowego w Gorlicach, Antoniego Pieprzaka do Tarnobrzega i zamianował Wincentego Bernatowicza, tut. wachmistrza 3 pułku nianów obrony krajowej w Samborze, kancelistą sądu powiatowego w Gorlicach.

Licytacje. Celem oddania w przedsięwzięcie rozszerzenia budyńku kancelaryjnego w Kałuszu, odbędzie się dnia 27 lutego 1895 w zarządzie salinarnym w Kałuszu publiczna licytacja w drodze ofert pisemnych.

Według kosztorysu wynoszą wszelkie roboty razem 3.352 złr. 59 ct.

Oferty zaopatrzone tytułem wadium 10 proc. kwoty ofiarowanej wnieść należy najdalej dnia 27 lutego 1895 do godz. 1 po południu na ręce kancelnika zarządu salinarnego w Kałuszu, później bowiem wniesione oferty nie będą uwzględnione.

(Gazeta lwowska nr 37).

